

УДК 347.51
ББК 67.304.0
К22

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 11 від 27 червня 2014 р.)*

Рецензенти:

Н. С. Кузнєцова – доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, академік Національної академії правових наук України;

І. В. Венедіктова – доктор юридичних наук, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

*В оформленні обкладинки використано фрагмент полотна
Б. П. Карнауха «Право» (друк на тканині, 100×100 см, 2012 р.)*

Карнаух Б. П.

К22 Вина як умова цивільно-правової відповідальності : монографія /
Б. П. Карнаух. – Х. : Право, 2014. – 224 с.
ISBN 978-966-458-673-0

Монографія присвячена комплексному дослідженню вини як умови цивільно-правової відповідальності. Розкрито зв'язок між ідеєю вини і сутністю цивільно-правової відповідальності. Учення про склад цивільного правопорушення формалізовано за допомогою логічних символів, визначено місце вини серед інших елементів складу цивільного правопорушення. Сформульовано авторську теорію вини – теорію вільного вибору. Установлено відмінність між застосуванням критерію розумного очікування в договірному та в деліктному праві.

З'ясовано зміст умислу, грубої та легкої необережності; на основі положень теорії економічного аналізу права запропоновано прикладні рекомендації щодо встановлення ступеня вини в цивільних і господарських справах. Установлено економічний сенс суворої деліктної відповідальності.

Книга адресована правникам-науковцям і практикам, студентам вищих юридичних навчальних закладів і здобувачам наукових ступенів за спеціальністю 12.00.03, а також усім, хто цікавиться проблемами відповідальності в цивільному праві.

**УДК 347.51
ББК 67.304.0**

ISBN 978-966-458-673-0

© Карнаух Б. П., 2014
© Видавництво «Право», 2014

Зміст

Перелік умовних позначень	5
Слово до читача	6
Передмова	8

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМА ВИНИ

В ЦИВІЛІСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

§ 1. Поняття й значення вини в праві Давнього Риму	10
§ 2. Сучасні теорії вини в цивілістиці	20
2.1. Поняття вини в психології і психологічна теорія вини в цивілістиці	20
2.2. Поведінкова теорія	34
2.3. Пошуки компромісу	41
Висновки до першого розділу	43

РОЗДІЛ 2

**ПРО СУТНІСТЬ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ТА ЇЇ УМОВИ (КОНТЕКСТОВІ ЗАСНОВКИ
ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВИНИ)**

§ 3. Сутність цивільно-правової відповідальності	46
§ 4. Теоретична конструкція складу цивільного правопорушення	56
4.1. Підстави цивільно-правової відповідальності	56
4.2. Базова формула	57
4.3. Генеральний делікт і делікт необережності: порівняльний аналіз складів	71
4.4. Модифікації базової формули	79
§ 5. Протиправність, шкода і причинний зв'язок, або чим не є вина	84
5.1. Протиправна поведінка	85
5.2. Шкода	91
5.3. Причинний зв'язок	96
Висновки до другого розділу	102

РОЗДІЛ 3

ВИНА ЯК СВОБОДА EX POST FACTO

§ 6. Поняття вини і критерій винуватості.....	107
6.1. Поняття вини: антропологічно-екзистенційний зміст.....	107
6.2. Сфера дії принципу і сфера дії тесту	118
6.3. Критерій розумного очікування в деліктному і в договірному праві	132
§ 7. Ступені вини в цивільному праві	142
7.1. Коли ступінь вини важить	142
7.2. Поняття ступенів вини та критерії їх установлення	151
7.3. Інформаційна теорія навмисного порушення договору	174
7.4. Рентабельне порушення договору	176
§ 8. Цивільно-правова відповідальність незалежно від вини	182
Висновки до третього розділу	193
Бібліографія	201

Перелік умовних позначень

ВАСУ	– Вищий арбітражний суд України
ВГСУ	– Вищий господарський суд України
ВССУ	– Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
ВСУ	– Верховний Суд України
ГК	– Господарський кодекс України
ГПК	– Господарський процесуальний кодекс України
КК	– Кримінальний кодекс України
КТМ	– Кодекс торговельного мореплавства України
ЦК	– Цивільний кодекс України
ЦПК	– Цивільний процесуальний кодекс України
BGB	– Цивільний кодекс Німеччини (Bürgerliches Gesetzbuch)
CISG	– Віденська конвенція про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods)
DCFR	– Проект Загальної системи підходів (Draft Common Frame of Reference)
PECL	– Принципи Європейського договірному права (Principles of European Contract Law)
PETL	– Принципи Європейського деліктного права (Principles of European Tort Law)
PICC	– Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА (UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts)